

Dewey-rendszerhez hasonlóan megfelelő hierarchikus felépítést is kialakíthatunk. A deskriptorok átkódolása egy megfelelően nagy ferritmagos tár segítségével történhet, amely sokkal drágább, mint a mágneslemez memória, de igen gyorsan működik.

Összefoglalva azt lehet mondanunk, hogy a rendszer működésének kezdetekor, amíg a tárolt adatok volumene és a keresések gyakorisága kicsi, még úgy is ki lehet elégíteni a követelményeket, ha az összes adatot azonos fajtájú memóriában tároljuk. A rendszer működésével azonban okvetlenül elérkezik az az idő, amikor ez a megoldás már nem megfelelő, és a fenti módon strukturált rendszert ki kell építenünk, azaz

a tételek teljes szövegét valamely tömegmemórián;

az inverz felépítésű indexeket mágneslemezen; míg

az átkódoláshoz a deskriptorokat még a lemeznél is gyorsabban működő, ferritmagos vagy más típusú, belső memóriában kell tárolnunk.

/Schiff Ervin/

## REFERÁTUMOK

### KÖNYVEK

13/K/69

001.814.2:621.3

CSÁT József - HÉBERGER Károly - PÁSZTOR Józsefné:

Villamossági irodalomkutatás

Szerk. Héberger Károly

//Kiadta a/ Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára./ Bp. Tankönyvkiadó, 1969. 328 p. /Egyetemi segédkönyv./ /A szakirodalom-kutatás segédkönyvei. 3. Villamosság./

A szakirodalom-kutatás segédkönyvei című sorozatot a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára a szakirodalmat felhasználni szándékozó, a dokumentációt igénybe venni kívánó szakemberek, főleg műszaki egyetemi hallgatók, ifjú mérnökök, technikusok utbaigazítására adja közre. A mű elsősorban a villamossági irodalomkutatás oktatását hivatott szolgálni, ez magyarázza erőnyeit és egyben felróható hibáit is.

A sorozat eddig megjelent kötetei:

Vegyészeti irodalomkutatás /1966/

Gépészeti irodalomkutatás /1967/

mellé csatlakozik most a Villamossági irodalomkutatás című munka.

A mű gyakorlati útmutatást ad a villamossági dokumentációs kiadványtípusok, kiadványok és az ezekben közreadott közlemények közötti eligazodáshoz.

Az irodalomkutatás jelentőségének és a szakirodalmi tájékozódás lehetőségeinek ismertetése után közli a villamosmérnök-képzésben használatos fontosabb, korszerű egyetemi tankönyvek, valamint a jelentősebb hazai és külföldi villamossági kézikönyvek, enciklopédiák, lexikonok és szótárak - összesen 370 tétel - bibliográfiai adatait és tárgyszavait.

Átfogóan ismerteti a szellemi munka forrásait, utalván a szükséges könyvtári alapismeretekre, katalógusokra, tárgyszórendszerekre, szakozásra, ezen belül részletesebben foglalkozik az Egyetemes Tizedes Osztályozással kapcsolatos elengedhetetlen ismeretekkel. Számos példával nyújt segítséget a könyvtári és dokumentációs szolgáltatások, eszközök megismeréséhez és felhasználásához. A jelentősebb hazai műszaki könyvtárak és dokumentációs intézmények felsorolása mellett ismerteti az egyes intézmények fontosabb szolgáltatásait és gyűjteményeit.

Tekintettel arra, hogy a szellemi munka technikáját a műszaki egyetemi képzés egyik tantárgya sem tartalmazza részletesen, az irodalomkutatási segédkönyvek feladata, hogy ezt ismertesse. Ennek megfelelően ez a kötet is foglalkozik a szellemi munka technikájával.

Tömören, csupán a lényegét kiemelve tárgyalja a szellemi munka - adatgyűjtés és rendszerezés - technikáját és vázlatosan ismerteti a publikálás - kézirat előkészítés, tipografizálás, korrektúra - legszükségesebb tudnivalóit.

A Villamossági irodalomkutatás részletesen ismerteti a villamossági tárgy hazai és külföldi referálólapokat, utalván azok felhasználási módjaira a következő bontásban:

általános referálólapok

magyar referálólapok

szovjet referálólapok

annotált műszaki és villamossági szakreferáló lapok

határterületi referálólapok - összesen 124 tétel - és

villamos tárgy folyóiratok referáló munkája.

A referálólapok felsorolását 332 szakfolyóirat adatait és tárgyszavait közlő jegyzék követi, amelyben felsorolja

az általános természettudományi és technikai folyóiratokat,

az erőáramu technika folyóiratait,

a híradástechnikai folyóiratokat,

a híradás- és műszeripari technológia folyóiratait, valamint

a műszer- és szabályozástechnikai folyóiratokat.

Az utolsó fejezet példákat közöl a szakirodalom kutatására. A villamosság fogalomkörébe tartozó, a fentiek szerint négy szűkebb szakterületre bontottan egyenként 3-5 irodalomkutatási példa megfelelően egészíti ki a műben korábban elmondottakat és azok lényegére rámutatva, a példákon keresztül a szerzők hasznos gyakorlati tanácsokkal látják el a bibliográfiai munkában járatlan egyetemi hallgatót vagy műszaki szakembert. A részletes irodalomkutatási példákat úgy szerkesztették, hogy azok minél több információszerzési forrást és módszert bemutassanak. Az ismétlődések elkerülése céljából, az egyes példáknál lehetőleg más-más forrásokat és módszereket ismertetnek. A példák bevezetése során közlik mindazokat az adatokat, lépéseket, melyek a megoldáshoz szükségesek. Ugyancsak hivatkoznak a függelékben közölt fényképekre és mintaoldalakra /összesen 52/, amelyek az idézett referálólapok, kiadványok címlapját, illetve szerkezeti felépítését mutatják.

Végezetül az irodalomkutató munka során jól felhasználható ismereteket közöl a mű függeléke, felsorolván az adott témakörben tevékenykedő jelentősebb hazai vállalatokat, kutatóintézeteket, felsőoktatási intézményeket és nemzetközi szervezeteket.

A kiadvány használhatóságát növeli a bibliográfia és a részletes tárgymutató.

Mint említettük, néhány - sokak által kifogásolt módszerbeli megoldás - a mű segédkönyv-voltából fakad. Így szükséges minden egyes műszaki egyetemi kar hallgatói számára bizonyos elengedhetetlen ismeretek közlése - legalábbis tartalmilag szinte azonosan - minden kötetben, pl. az irodalomkutatás jelentősége, a szellemi munka technikája, könyvtári és bibliográfiai alapismeretek, könyvtári gyűjtemények ismertetése stb.

A kétségkívül hasznos és uttörő jelentőségű sorozat 3. kötete esetleges újabb kiadásánál azonban feltétlenül kiküszöbölendő néhány apróbb pontatlanság /pl. néhány kurrens folyóirat, jegyzék, tájékoztató, így a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, az Audio-Vizuális Technikai és Módszertani Közlemények, a Felsőoktatási Szakirodalmi Tájékoztató, az Iparpolitikai Tájékoztató, a Magyar Folyóiratok Repertóriuma, a Magyar Nemzeti Bibliográfia, a Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzéke stb. a "Tömörítvények" alcím alá való csoportosítása/, továbbá néhány értelemzavaró sajtóhiba nagyobb figyelemmel való korrigálása, illetve szedése.

/Reich Gy./

14/K/69

001.89/47/+62.001.6/47/:347.77

Pravovüe voproszú naucsno-tehniczeszkogo progreszsza v SzSzsZR  
/A tudományos-műszaki fejlesztés jogi kérdései a Szovjetunióban./  
 Szerk.: M.M. Boguszlavszkij. Moszkva, Izd. Nauka, 1967. 511 p.

A műszaki fejlesztéssel kapcsolatos jogi kérdések három csoportba oszthatók:

1. a tudományos kutatói és az új technika létrehozásával kapcsolatos munka szervezésének kérdései, nevezetesen a műszaki fejlesztés állami irányításával kapcsolatos igazgatási jellegű kérdések;

2. az új technika, a tudományos felfedezések és a találmányok ipari megvalósításával kapcsolatos kérdések;

3. a tudományos-műszaki eredmények létrehozásával és megvalósításával kapcsolatos anyagi és erkölcsi ösztönzés kérdései.

A mű célja e problémák részletes feldolgozása. E témakör átfogó feldolgozása a szovjet szakirodalomban eddig nem kapott kellő súlyt. Az ilyen tárgyú tanulmányok eddig nem léptek túl a találmányi és ujtási jog kérdéseinek vizsgálatán. A műszaki fejlesztés jogi problematikája azonban ennél jóval szélesebb - állapítja meg BOGUSZLAVSZKIJ a mű bevezetőjében /p.14-15./.

A továbbiakban a szerzők e tágabb koncepció érvényesítésére törekedtek. E törekvés maradéktalanul érvényesült az I-III. fejezetekben, amelyek valóban a tágabb értelemben felfogott műszaki fejlesztés kérdéseit tárgyalják. Ezért a következőkben elsősorban ezekről szólnunk.

Az I. fejezet a műszaki fejlesztésért felelős, illetve ennek kérdéseiben illetékes szovjet szerveket tárgyalja.

Ezek közül elsőnek a Goszudarsztvennij komitet Szoveta Minisztrov SzSzsZR po nauke i tehnikéről /a Miniszttertanács Tudományos és Műszaki Bizottsága/ emlékeznék meg a szerzők. E Bizottság jelenlegi jogi státuszát az 1965. október 2-i törvény határozza meg. Feladata, hogy az egész Szovjetunióra kiterjedő műszaki fejlesztési politikát alakítsa ki, valamint a tudományos-műszaki eredményeknek a népgazdaságban való hasznosítását biztosítsa.

A Miniszttertanács Tudományos és Műszaki Bizottsága a Szovjetunió Tudományos Akadémiájával, valamint minisztériumokkal és kormányhatóságokkal együttműködve kidolgozza a Szovjetunió tudományos és műszaki fejlesztésének távlati terveit, általában 5-5 éves időszakokra.

A munkamódszert illetően megjegyzendő, hogy a Bizottság tudományos tanácsokat, tudományos-műszaki bizottságokat és szakértő csoportokat hoz létre. Ezek tagjai a munkában való részvételre meghívott tudósok és szakemberek.

Fontos feladatát képezi a Miniszttertanács Tudományos és Műszaki Bizottságának, hogy kiküszöbölje a párhuzamosságot a tudományos-műszaki kutatómunkában. Ha illet és zlel, jogosult a minisztériumokat, hatóságokat, állami szerveket utasítani a párhuzamos vagy felesleges munka megszüntetésére, utasítása kötelező hatályu. E jog - amelyet akár vétőjognak is nevezhetnénk - gyakorlása érdekében a Bizottság rendszeresen tanulmányozza a kutató- és tervezőintézetek munka- és ténaterveit.

Jelentős feladatokat lát el a Miniszttertanács Tudományos és Mű-

szaki Bizottsága a tudományos-műszaki tájékoztatás terén is. E vonatkozásban külön jogszabály - a tudományos-műszaki tájékoztatás fejlesztéséről szóló 1962. május 11-i kormányhatározat - irányadó. E szerint különösen a tudományos-műszaki tájékoztatás módszereinek, metodikájának megállapítása, a tájékoztató szervek tevékenységének ellenőrzése, ezek éves terveinek jóváhagyása képezi feladatát. Ezenkívül hatáskörébe tartozik a Szovjetunió népgazdasága eredményeit bemutató kiállítás irányítása is.

A továbbiakban a szerzők hasonló részletességgel tárgyalják a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Komitet po delam izobretenij i otrkütij /Találmányi és Felfedezési Bizottság/, a Szovjetunió Minisztertanácsa mellett működő Komitet sztandartov, mer i izmeritel'nüh priborov /Szabvány-, Mérés- és Mértékügyi Bizottság/, valamint a Szovjetunió Tudományos Akadémiája feladatait és tevékenységét a tudományos-műszaki fejlesztés vonatkozásában.

A II. fejezet a tudományos kutatás tervezési és koordinációs kérdéseit ismerteti, elsősorban a tudományos tervek és kísérleti munka, valamint a tudományos tanácsok működése vonatkozásában.

A III. fejezet a tudományos kutató szervezetek által az új technika létrehozására és megvalósítására irányuló szerződéseket tárgyalja. Ezen belül részletesen foglalkozik a szerződések szerepével az új technika megvalósításával kapcsolatban, az új technika bevezetésének tervezési- és pénzügyi feltételeivel, a felek jogaiival és kötelezettségeivel a tudományos kutatási szerződéseknél, valamint a tervező-fejlesztő szerződésekkel, végül pedig a vagyoni felelősség kérdéseivel a fejlesztési munkáknál. E vonatkozásban különösen érdekes a műszaki kockázat viselésével kapcsolatos problematika tárgyalása /p.172-173./, ahol a szerzők azt elemzik, hogy vajon a vevő vagy a műszaki dokumentációt szállító kutató-fejlesztő szerv viselje-e a dokumentáció használhatóságával kapcsolatos anyagi kockázatot.

A további fejezetek a találmányokkal, újításokkal és az ezekkel kapcsolatos oltalmi, díjazási és jogvitás kérdésekkel foglalkoznak. Bár a szerzők erőteljesen törekszenek arra, hogy e témák tárgyalását is a műszaki fejlesztés jogi kérdései keretébe ágyazzák, ez azonban inkább csak külsőség és forma marad. E fejezetek tulnyomó részben mégiscsak a hagyományos találmányi és újítási jog keretében mozognak.

/Vida S./

15/K/69

016:659.2+681.3

Számítástechnika, informatika, szervezés.

Index és bibliográfia.

Szerk.: Varga Ferenc. Bp. OMKDK, 1969. 286 p.

A közelmúltban egy számítástechnikus arról panaszkodott, hogy lassan már tudományága bibliográfiáinak átfutására sem jut ideje. Valóban, egy felfutó szakma irodalma olyan mennyiség, amelynek cimanyaga is több mint elég ahhoz, hogy elriasszon az irodalomkutatástól egy kezdő szakembert. Éppen ezért állitható, hogy a hagyományos bib-



liográfia hagyományos tárgymutatóval /vagy pláne anélkül/ nem töltheti már be a szerepét. Valamit mégis tenni kell, hogy az egy témakörben dolgozók egymás eredményeivel és az eredményeket összefoglaló könyvekkel megismerkedjenek. E törekvések egy ígéretes fajtája az OMKDK által közreadott mű. Mint alcíme mondja, index és bibliográfia, tehát mielőtt bárki elriadna a 286 oldaltól, vegye észre, hogy index is található benne, méghozzá a terjedelem közel 40%-ában. Ezen az úton meg lehet közelíteni a célt. A jól szerkesztett index a legjobb támasz a keresésben.

A kiadvány négy részből áll: Index, Szerzői névmutató, Bibliográfia, Folyóiratjegyzék. Az indexben azokat a vezérszavakat találja az olvasó, amelyekkel a szerkesztő a harmadik részben felsorolt szakönyvek témáit jellemezte, mellette a négyjegyű indexszám, ezután pedig a hivatkozott könyv címe eredeti nyelven. Ezzel a sokszor száz körüli azonos vezérszóhoz, illetve indexszámhoz azonnal bővebb információ kapcsolódik mind a várható szűkebb témára, mind a mű nyelvére vonatkozóan. A névmutató hasonló a hagyományoshoz. A bibliográfiai rész tételei az indexszámmal kezdődnek - az első két jegy a fejezet-szám, a másik kettő azon belüli sorszám - a továbbiakban ETO jelzettel, lelőhelyet és teljes címleírást talál az olvasó. Az anyagot 44 fejezetre osztva közli. Mivel egyik-másik mű tartalma szerint több fejezet alá is tartozott, ezeket több helyre is felvették. Ez is kiemeli a szakember idejét: az érdektelen fejezeteket nem kell átnéznie. Igaz, hogy így növekszik a terjedelem, de a nagyobb papír- és nyomdaköltség még mindig kevesebb elfecsérelt érték, mint a szakember munkaidéjének haszontalan lekötése. Az utolsó fejezetben azoknak a folyóiratoknak a címét találjuk, amelyek több-kevesebb rendszerességgel foglalkoznak a szakterületek kérdéseivel és megtalálhatók az OMKDK-ban.

Visszatérve a mutatókra, feleslegesen növeli a terjedelmet az, hogy egy szerző ugyanazzal a művével többször is előfordul. Például FUTH, R.: Elektronische Datenverarbeitungsanlagen című kétkötetes munkája kötetenként ötször szerepel a névmutatóban. Ugyanez vonatkozik az indexre is, egy vezérszó alatt hivatkozott művet másodszer ugyanaz alatt a vezérszó alatt hozni felesleges /pl. kohászati alkalmazás 1011 és 3305 tételszámmal stb./. Nyilván apró programmodosítással ezt el lehet kerülni. Ugyancsak meg lehetne "tanítani" pontosabban az ábécére az elektronikus adatfeldolgozó berendezést /információ előbbre sorolandó, mint az informatika, kémia mint a kezelés, kódolás mint a korszerűség stb./. - Végigkeresve az indexben pl. KORTE, G.: Fertigungszentralen c. munkáját, közel 20 tárgyszó alatt találjuk meg. E tárgyszavak birtokában sokkal közelebbi képet kapunk a könyvről, ez az információ benne is van a kiadványban, persze összeszedése nem éri meg a fáradságot. A szerkesztő azonban könnyen felsorolhatott volna az egyes művek után legalább négyet-ötöt közülük; ezzel nagy lépést tett volna a könyvek jobb feltárása felé. /Közismert, hogy amíg a referálólapok néhány oldalból álló folyóiratcikkről hosszú annotációt hoznak, a könyvekről sajnos általában csak címleírást talál a kutató. Milyen hasznos lenne, ha a kiváló kézikönyvekről, például a Steinbuch-ról /Taschenbuch der Nachrichtenverarbeitung - sajnos éppen kimaradt a válogatásból/ rövidített tartalomjegyzéket, vagy akár csak egy szótárként közölnének a hasonló jellegű munkák/ Az

ilyen feltárással járó terjedelem-növekedésnek talán úgy lehetne gátat szabni, hogy teljes címleírást /ami legtöbbször érdektelen a kutató számára/ csak egy esetben közölne a szerkesztő, újabb előfordulás esetén esetleg csak a címből annyit, amennyi az indexben van és utalót adna a tételszámmra, ahol a teljes címleírást meg lehet találni.

Összefoglalva: a törekvés alapján helyes és a követett módszer jó. Talán remélhető, hogy ha a gépi feldolgozás rutinossá válik, egyéb tárgykörben is hozzájutunk hasonló munkához és egyúttal az ár is csökkenni fog.

/Csát J./

16/K/69

012"1966/1968":681.616:681.3

Computer typesetting. 1966-68. A select bibliography

/A computeres szedés.

1966-68.

Válogatott bibliográfia./

Comp. by J.T. Graham. /Publ. by the Hatfield Polytechnic. Hatfield./  
/1969./ 58 p.

Az 1968 végén lezárt bibliográfia egy, többek között a tájékoztatás gépesítésében is igen fontos szerepet játszó probléma, a computerrel vezérelt szedés irodalmát mutatja be. Ez a terület - bár már jelentős gyakorlati alkalmazást is értek el - még meglehetősen új. Fejlődése azonban rohamos, és a jövő feltétlenül a computerrel vezérelt szedési eljárásé.

A 282 tétel bibliográfiai adatait szakcsoportokba sorolva találhatjuk meg a füzetben. A szakcsoportok közül egynéhány:

computer a nyomdaiparban /vezetési - szervezési szempontok is/;

üzemelő alkalmazások bemutatása /szöveges nyomtatványok - könyvek, katalógusok, újságok, zeneművek - készítése; matematikai formulák szedése; információkeresés stb./;

fakszimile- és távadat-közlés;

szedés /fém- és fényszedés/;

szerkesztési munkák, tördelés stb.;

a vezérlés jellege: kezelőpultról, papírszalaggal stb.;

grafikus végkészülékek stb.

A bibliográfia könyveken és folyóiratcikkeken kívül konferencia- és kongresszusi anyagokat is feldolgoz, nem terjed ki viszont kor-mánynyi és egyéb jelentésekre, a vállalati irodalomra és az idegen nyelvű publikációkra.

A tételeket - kevés kivételtől eltekintve - egy-két soros anno-

tációval látták el, s ezzel jól kiegészítették - a sokszor keveset előluló - címeiket.

/Schiff E./

17/K/69

66/439/:92 Varga József /048.1/

MÓRA László:

Varga József élete és munkássága /1891-1956/

Bp. 1968. 203 p. /Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára  
Műszaki Tudománytörténeti Kiadványok. 18.sz./

A Budapesti Műszaki Egyetem Kossuth-díjas akadémikus, tanszékvezető tanáráról - WARTHA Vince és PFEIFFER Ignác professzorok tanszéki utódáról - VARGA Józsefről szóló monográfia, a műegyetemi könyvtár ismert tudománytörténeti kiadványsorozatában jelent meg MÓRA László tollából.

Avatott kéz dolgozta fel VARGA József színes életét, kutatta fel e zseniális magyar tudós szinte regényes életutját. VARGA professzor apja cipész volt, de fia nem maradt a "kaptafánál"; tehetsége igen korán kibontakozott, s már nyolcadikos korában iskolája önképzőkörének alelnökévé választották. 1912-ben nyeri el a vegyészmérnöki oklevelet és ezt követően a műegyetem elektrokémiai tanszékén kezdi meg munkásságát. A Műegyetemen 1939-ig tevékenykedik, majd tárcát vállal előbb mint iparügyi, majd mint kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter. 1943-ban mond le.

VARGA József a felszabadulás után ujult erővel vesz részt a Műegyetem életében. 1950 és 1952-ben Kossuth-díjjal tüntetik ki. A Magyar Tudományos Akadémia tagjai sorába választja még 1946-ban /az elsők között/.

Ez tehát röviden az az életut, amelyet MÓRA László tanulmányában végigkísér. Nem kis vállalkozás ez, hiszen "történelmi féltávból" megírni egy életrajzot politikai felkészültséget, szakavatott értékelést, precíz adatkutatót igényel. A szerző igen helyesen a fő hangsúlyt a "regisztrálásra" helyezi és a nagy tudós munkásságát értékelni elsősorban, amelyet a szocializmust építő ország rendelkezésére bocsátott.

VARGA József munkássága, mely nemzetközi tudományos elismerést biztosított számára, számos nagyüzemi eljárás és szabadalom alapját képezi.

A földgázzal kapcsolatos kutatásainak eredménye alapján, mely első tudományos dolgozatának, majd doktori disszertációjának is témája - 1938-ban külföldön megkezdtek a szénkéreg metánból és kénből nagynyomáson történő nagyüzemi előállítását.

Az első világháború tapasztalatai alapján felismerte a petróleumtermékek politikai és gazdasági jelentőségét. Szén- és kátránykémi kutatásait az ország érdekében szükséges munkának tekintette.



Hazánkban első ízben alkalmazott nagynyomású autoklávot a magyar barnaszénből nyert kátrányolajok és kőolaj- gázolajok termikus bontására. 1928-ban a tatabányai szén magatartását vizsgálva, megállapította az előző feltételezésekkel ellentétben, hogy a "szén-cseppfolyósítás" katalitikus reakció. A reakcióban felszabaduló kénhidrogén mint katalizátor, a folyékony halmazállapotú szénhidrogének nagyobb kitermelését eredményezi alacsonyabb hőmérséklet mellett. A hazai tőkések és az ipartügyi kormányzat csak 1935-ben tette lehetővé a már világszerte visszhangot keltett és már több szabadalommal védett munka ipari jellegű kísérleti üzemből való folytatását a pétfürdői kísérleti telepen. Itt kátrányolaj kénvegyületek jelenlétében történő nagynyomású hidrogénezéséből nyert benzín és olaj minősége és mennyisége támasztotta alá a szakirodalomban Varga-effektusnak nevezett módszer ipari alkalmazhatóságát.

A kőolaj és petróleum feldolgozásának és hasznosításának jelentőségét több ismeretterjesztő könyvében hangsúlyozta. Kutatásait a szakterületen a felszabadulás után a dunántúli, majd a nagylengyeli kőolaj vizsgálatával kezdte el. Ezek a kutatások vezettek 1954-ben az Aszfalttartalmú olajok lebontása hidroaromás szénhidrogének jelenlétében című szabadalomhoz.

Az ország motorhajtóanyag problémáinak megoldására a barnaszén-kátrányok gazdaságos hidrogénezésének feltételeit kezdte vizsgálni. Ezek a kísérletek vezettek a Nagynyomású Kísérleti Intézet megalapításához, melynek vezetőjeként, munkatársaival, a tudományos jelentőségű "hidrogén-transzfer"-reakciók elméleti és kísérleti megoldása mellett megoldották a nagy aszfalttartalmú kőolajok motorhajtó anyagokká bontását az addig szükséges 700 atm nyomás helyett 70 atm nyomáson, kisebb hidrogénfogyasztás és gázfejlődés mellett. Élete főművét, a hidrokraak-eljárást, melyet munkatársaival együtt 1953-ban szabadalmaztatott, halála után Varga-eljárásnak nevezték el. Az 1959-ben megalakult Magyar-Német Varga Tanulmányi Társaság a Varga-eljárás továbbfejlesztését és értékesítésének műszaki előkészítését tűzte ki feladatul. A társaság magyar és német hidrogénező szakemberek együttműködése alapján dolgozik.

Tudományos kutatói és alkotó mérnöki munkája mellett kiemelkedik VARGA József pedagógusi és ismeretterjesztő tevékenysége. Kitűnő előadói képességét számos műszaki és tudományos egyesület is igénybevette, előadásait rendszerint a szaklapok is közölték.

1919-ben a Tanácsköztársaság mellé állt, tevételes részt vállalt az új rend felépítésében. A mérnökképzés tervezett reformját nem sikerülhetett a proletárdiktatúra 133 napig tartó rövid időszaka alatt megvalósítani. A felszabadulás után a felsőoktatás gyökeres átszervezésével, a Veszprémben felállított Nehézipari Műszaki Egyetem alapításával megvalósítja azokat a programpontokat, amelyeket a Műegyetem vegyészmérnöki szakosztálya 1919. évi reformterveiben körvonalt, de végrehajtásukra az ellenforradalmi rendszer éveiben nem került sor.

A számos képet és dokumentumot tartalmazó, kortörténetet is bemutató életrajzot POLINSZKY Károly, akadémiai levelező tag, művelő-

désügyi miniszterhelyettes előszava vezeti be, aki a tanulmánykötet lektora is volt.

A kötet VARGA József műveinek teljes bibliográfiáját, továbbá a Varga-féle eljárás válogatott szakirodalmi jegyzékét is tartalmazza.

/Pap J. - Terney K.-né/

18/K/69

778.14.072:655.413

BRUIN, J.H.I. de:  
Literature in microfiche form  
/Mikrofilmlap kiadók jegyzéke./  
Delft, Microfiche Foundation, 1968. 12 p.  
/Publications on the microfiche. 8./

Mikrofilmlap kiadók jegyzékének megjelentetésével bővült a Microfiche Foundation /Mikrofilmlap Alapítvány/ Publications on the microfiche című kiadványsorozata. Ennek elsősorban az a jelentősége, hogy az e területen eddig uralkodó amerikai elsőbbséggel szemben - ami ugyanis megmutatkozik a kiadók számában - számbaveszi az európai fejlődést is.

Kérdőíves érdeklődés alapján a mikrofilmlap kiadókat két részre osztotta az összeállító:

1. szabályos programmal rendelkező, kereskedelmi jellegű kiadók jegyzéke;
2. mikrofilmlap formájában periodikus kiadványokat megjelentető intézmények jegyzéke.

A cégeket és intézményeket kontinensek, országok, ezen belül betűrendben sorolja fel. A feltárás mélysége a következő adatokra terjed ki:

1. az intézmény neve és pontos címe;
2. a kiadványok szakterületének megnevezése;
3. 1. részben: rendelkeznek-e nyomtatott katalógussal;  
2. részben: a periodikus kiadványok felsorolása;  
3. részben: a mikrofilmlapok méretének közlése;  
4. részben: a mikrofilmlapok kereskedelmi ára.

A feldolgozást betűrendes összesített kiadói névjegyzék egészíti ki.

A kiadvány előnyei:

1. szakosított jegyzékkel rendelkezünk a mikrofilmlap kiadás területén;

2. áttekinthetjük a jelenlegi gyakorlat alapján alkalmazott mikrofilmlap méreteket /ezek főleg 105 x 148 és 75 x 125 mm-es lapok/;

3. megállapíthatók a mikrofilmlap kiadókkaal és kiadással kapcsolatos hiányok.

/Pétervári L.B./

## PROSPEKTUSOK

P/1/69

771.428.2:771.5

Kalle A.G. Wiesbaden, NSZK  
A Kalle cég fénymásoló készülékei.  
Prospektusok. /1969./

A Kalle cég a reprotechnika, az irodai fénymásolás, valamint a mikrofilmezés nyersanyagainak és részben készülékeinek előállításával foglalkozik.

Az OZALID /Diazo/ anyagok bevezetése óta /1923/ több mint 40 papír- és fóliaféleséget gyárt, mely a reprotechnika sok területén felhasználásra kerül. Így száraz fénymásoló eljárások céljaira 33 - 160 cm papírszélesséig gyárt sokféle színű és minőségű fényérzékeny papírfajtát, valamint ezen anyagok felhasználására készülékeket, illetve mikrofilm-duplikáló berendezéseket, pl. teljesen szárazon dolgozó, folyamatos üzemi, percenként több méter másolási sebességű mikrofilm másoló készüléket.

A cég fényérzékeny gyártmányai közül igen jól beváltak az OZASOL nyomólemezek, az elektrosztatikus fényképezőkészülékek részére az ELFASOL lemezek, a könyvnyomtatók részére a fényérzékenyített ERI SOL lemezek. Ugyancsak jól bevált cikkek a litográfiai ipar részére az OZAPLÁN anyag, mellyel üvegre, műanyagra, papírra és kartonra összet nyomólapok készíthetők. Rajzoló, grafikusok és térképkészítők, valamint a nyomdászok használják a gyűrés és fény-, valamint hőálló HOSTAPHAN anyagból készült matt, illetve fényérzékenyített vagy anélküli fólialapokat, továbbá a gyors irodai félnedves eljárással kidolgozható papírokat, melyek több színben és kartonvastagságtól a légiposta papír vékonyságig igen sok változatban és méretben kaphatók.

A következőkben a cég gyártmányai közül a fénymásoló készülékeket ismertetjük:

Kis irodai OZAFIX fénymásológépe, percenkénti 11 m-es átfutó sebességével 33 cm szélesséig /A/3 méretig/ másol. Méretei: 64 x 47 x 74 cm; súlya 87 kg.

OZAVIT fénymásoló készülék. Kétféle szélességben készül, 120 cm és 160 cm papírméretre. Átfutási sebessége: 10 m max/perc.

A készülék előlapját levágóberendezéssel látták el. A fényérzékeny papírkészlet orsókon tárolható a gépben; e célra két orsó teszi

lehetővé a különféle szélességű papírok egymást követő felhasználását.

OZAPRIMUS fénymásoló készülék. Két típusban készül:

OZAPRIMUS I. és II.

|                     |           |           |
|---------------------|-----------|-----------|
| max. papírszélesség | 125 cm    | 120 cm    |
| max. sebesség       | 20 m/perc | 15 m/perc |

Az I. típus kívánságra önműködő lapbevezetővel és szétválasztóval is szállítható.

Az OZAPRIMUS II/B típus egyidőben 3 különféle lapszélesség másolására alkalmas, mely az eredeti példány befűzése után a megfelelő méretű másolópapír szélességet önműködően kiválasztja.

Az OZAMATOS sorozat típusai nagy teljesítményű darabáru sorozat-fénymásológépek önműködő kópia-szétválasztással max. A/2 formátumra, önműködő megvilágítással és előhívással. Órateljesítményük 1000 db A/4 vagy 800 db A/3 méretű másolat.

Az OZAMATOS S típus önműködő A/3, illetve A/4 méretet vág le szalagról. Teljesítménye 2400 A/4, illetve 1200 A/3 iv óránként.

Az OZAMATOS SR jeltű fénymásológép automatikus ismétlődőberendezéssel 99 db másolatot készít egy beállítással a papírszalag hosszában, 3000 db A/4, illetve 2500 db A/3 lap óránkénti teljesítménnyel.

Az OZAMATOS B típus automatikus lapadagolóval működik, teljesítménye 500 iv A/4, illetve A/3 formátum 80 gr/m<sup>2</sup> súlyú anyagból. Ugyanaz a készülék az automatika lekapcsolása után A/2 méretű kézi lapbeadagolással dolgozik.

/Gallay Goll J./

P/2/69

778.14.072

Canon Camera Co., Inc., Tokio, Japán  
Canon mikrofilm-másoló és kidolgozó készülékek.  
 Prospektusok. /1969./

A Canon Camera Co., Inc. /Tokio/ gyártmányai a mikrofilmzés új, korszerű irányzatát képviselik: sötétkamra nélkül üzemeltethetők, kis helyet foglalnak el és gyors kidolgozásu új anyagokkal használhatók. A száraz eljárással előhívható Kalvar másolófilm nemcsak fordított tónusu /negatívról pozitív/, hanem azonos tónusu másolatok készítésére is alkalmas. Valamennyi Canon másolókészülék ezzel az anyaggal működik. A ROLL DUPLICATOR 250 asztalra helyezhető mikrofilm másológép, 35 mm-es vagy 16 mm-es rilmtekerceket percenként 3 m-es sebességgel többszöröz; a másoló egyben kidolgozó is. Egyszerre 30 m negatív film és 150 m Kalvar film tölthető be. A negatív minőségétől függően a másolási sebesség változtatásával, a megvilágító nyílás

változtatásával és egy beépített, tónusjavító elővilágító berendezés segítségével lehet a filmet helyes fedettségűre másolni. E gép változata a ROLL DUPLICATOR 500; ez nagyobb kapacitású, 300 m negatív film és ugyanannyi másolófilm befogadására alkalmas. E filmtekercs-másolókon kívül filmcsikok, filmlapok és egyes felvételek másolására való másolókat is gyárt a Canon Camera Co. A KALJET PRINTER 200 típusú készülékkel legfeljebb 35 x 160 mm felületű filmdarabokat, ablakos kártyákat lehet többszörözni. Az előbbinél nagyobb mikrofilmlapok és filmcsikok másolására is alkalmas a KALFILE PRINTER 340 VC típusú másolókészülék: másolófelülete 332 x 232 mm. Ez utóbbi két másolókészülékhez a Kalvar film kidolgozására egy különálló kis készüléket, KALFILE DEVELOPER 160 előhívót lehet használni. A Canon/Kalvar gyorsmásoló készülékek nemcsak a kereskedelmi, műszaki és tudományos mikrofilmezés terén terjedtek el, hanem amatőr vonalon is, mivel alkalmasak színes vagy fekete-fehér filmről fekete-fehér dia-  
pozitívek készítésére, és elfogadható áron beszerezhetők. A filmcsikok és egyes felvételek másolására és kidolgozására használható két készülék együttes ára 195 dollár, egy 30 m-es Kalvar film ára 4 és fél dollár.

A CANON MONOMICROL előhívógép ezüstemulziós, 16 mm-es mikrofilmek nedves, egyfűrdős előhívására használható. Ez azt jelenti, hogy egy kidolgozó folyadékkal egy ütemben előhívja és rögzíti a filmet; a fedettség az expozíciós időtől függ, előhívási idő és hőmérséklet nem befolyásolja azt. A gép 1,8 liter ürtartalma folyadéktartályában óránként 90 m film hívható elő.

/Tókécs L./

§§§§§